

Stakkels Onkel Philibert.

(Efter "All the year round"; oversat af L. Moltke.)

(Stumning.)

II.

Fra Lure til Besoul er der sregogtyve Kilometre, eller omtrent halvhjerdede (dansk) Mil. Nuomstunder tilbageslægges disse sregogtyve Kilometre i ligesaa mange Minutter, naar det behager Locomotivet at gjøre sig denne Uleilighed, og da meget saa Reisende gjøre denne Rejse tilfods, betragtes Besoul som liggende en halv Times Kjørsel fra Lure.

Saa snart stakkels Onkel Philibert var kommen fra Havemuren ned paa Landeveien, gav han sig til at løbe med en saadan Hurtighed til Hovedstaden i Departementet Yvres-Saône, at han naaede den i et uafbrudt Løb af mindre end tre Timer.

Nu og da standsede han en Secund, men fortsatte derpaa, som om han hørte de ilfomme Skridt af en Flok Mennesker, der forfulgte ham, sin Flugt med fordoblet Kart. Ikke langt fra Besoul overraskedes to Gensdarmere, der drog samme Vej som Flygtningen, ved at see et ungt Menneske, næsten et Barn, stride dem forbi saa rask som en Hest i fuldt Trav, og satte deres Heste i samme Kart; men Philibert, der allerede var bleven stræmmet af Lyd, som kun havde været til i hans egen Indbildningskraft, blev endnu mere foræret ved at høre Larmen af Hoeslagene og Sablerne, som sloge mod Rytternes Stighøiler og Sporer. Gensdarmene, der ikke kunde forstaae, hvorfor han flygtede saa hovedkulds, rebe raskere til, idet de satte deres Heste i fuld Gallop.

Forfulgte og den forfulgte vare snart kun et Par hundrede Skridt fra hverandre, men Besoul laa omtrent i samme Afstand foran Philibert, som Gensdarmene vare bagved ham, og Talemaaden, at Frygten giver Vinger, naar den ikke fuldstændigt overvælder Kræfterne, er aldrig bleven fuldstændigere skabfæstet, end her. Springende med en Raabulds Røghed over Grøften paa høire Side af Veien, kastede han sig paa Hovedet ind i en Tjørnehække, der var for høj, til at noget andet Dyr, end en Fugl, havde kunnet komme over den, og skjøndt Gensdarmene let havde kunnet sætte over Grøften, standsedes de dog af Hækken, som Flygtningen borede sig igjennem, ladende Hjalter af sine Klæder og blodige Spor bagester sig.

Fem Minutter efter kastede han sig i sin Søsters Arme, idet han endnu havde saa mange Kræfter, at han kunde udtale de tre Fortvivelsens Ord: „Frels mig, Søster!“ og faldt derpaa i en dyb Afmægt, ligesom i Gymnastiktimen. Eugenie formodede med Rette, at der var hædet en eller anden skræffelig Begivenhed, og da hun næste Morgen i Haab om at finde sin Broder kommen saa meget til sig selv igjen, at han kunde forklare sit pludselige Komme, traadte ind i hans Værelse, hvor han endnu sov, vaagnede han og gjentog sine Ord fra den foregaaende Dag: „Frels mig, Søster!“

Det kan ikke være Læserne magtpaaliggende at erfare Enkeltighederne om de unge Menneskers Liv. Solen afstøbes til Overfæreren, og Eugenie, der stedse havde ønsket at vende tilbage til sin Fødeby, fik let sin Ægtefælles Samtykke hertil. Huset i Besoul blev leiet ud, og i April 1812 bosatte Familien sig i Lure; hvor den stødte ind i en smuk Eiendom i den øverste Ende af la Grande Rue, der laa aldeles affondret fra andre Bygninger midt i en stor Have. Tre Maaneders Uophold paa dette venlige Sted, tre Maaneders uforstyrrede Rolighed vare tilstrækkelige til at gjengive Onkel Philibert hans sædvanlige, fortræffelige, legemlige Helbred; men hans Sjæl havde faaet en alfor heftig Rystelse, til at Eugenie turde føle sig overbevist om, at hans Sindssvæbelse tiltog i samme Forhold som hans Kræfter. Han var ikke forstyrret, men hans Faders Navn, ja endog blot Erindringer om ham, vakte stedse Tilbøieligheden til at flygte hos ham, og i saadanne Liebliske maatte Eugenie anvende sin Stemmets hele Trylleri og al sin moderlige Indflydelse for at berolige ham. Enhver uadvantlig Støt, Enhver, der talte med en haard, udelig Stemme, bragte ham til at skjælve over hele sit Legeme, og ved saadanne Leiligheder tog han den første, den bedste Gjenstand, han kunde faae fat paa, for at dække sig med den mod sin usynlige Fjende.

Tilspyneladende for at han skulde studere Malerkonsten, men i Virkeligheden i Haab om at fuldbringe hans Helbredelse, bleve de enige om at gjøre en Rejse til Italien, men havde derved ikke gjort Regning paa den frygtelige niogtyvende Bulletin fra Storammeen, hvis Kundgjørelse slog hele Paris med Forførbelse.

Medens de i December 1812 forberedte sig til Rejse, indløb Efterretningen om det ulykkelige Tilbagetog fra Rusland. Frankrig behøvede friske Soldater, da det stod i Begreb med at kæmpe mod de Forbundnes vældige Hære, og Onkel Philibert reves bort fra sin Familie, trods enhver Bestræbelse af hans Søster, der med Glæde vilde have givet totusinde Francs for at have skaffet en Stillingmand for sin ulykkelige Broder. Men begyndte iensidigtige Folk at blive fjeldne i Aaret 1813, var det endnu vanskeliggere at skaffe Stillingmænd, og desuden gjorde Myndighederne sig ingen sunderlige Betænkninger ved at beholde baade den Udfreene og Stillingmanden.

Mod al Forventning modtog Philibert Befalingen om at støde til Regimentet med taalelig Hastning. Den Gang blev den militære Underviisning meddeelt meget hurtigt, om end af Mangel paa Tid temmelig overfladisk, og hvad det fornemmeligt kom an paa var, saa snart som muligt at lære den uovede Rekrut at lade en Væsse ordentligt og at bruge Bajonetten. Rekruterne øvedes fra Morgen til Aften, og saajant et vist Antal unge Knøse havde faaet Uniformer og Vaaben, bleve de ikke altid fuldstændigt udlærte, førend de afgik til deres Regimenter for at gjøre Tjeneste i Felten. Onkel Philibert var strax falden i Lurene ved sin taalmodige Lydighed, der gjorde ham yndet af hans Læremester, en gammel Sergeant med et noget barst Væsen, men forøvrigt en godmodig Karl.

Omsider kom den Tid, da den frygtomme Udfreene skulde høre tretusinde Stykker Skyts tordne i tre samfulde Dage, og som Noget, der saldt af sig selv, var hans Læremester, Sergeanten, for at bruge dennes eget Udtryk, „med af Partier“. Lybsterne have givet det tre Dages Slag ved Leipzig Navn af Følleslaget. Det Regiment, hvortil Philibert hørte, var ikke med den første Dag, der kaldes Slaget ved Wachau, men ankom først Dagen forud til Leipzig og blev inde i Byen; men den tredje Dag, den 18de October 1813, rykkede det ud i Linien og deltog i Slaget ved Parthe Floden. I sin Egenstab af Foureer stod Philibert tæt ved sin Ven, den gamle Skolesergeant.

„Naa, min Dreng,“ sagde denne til det unge Menneske, „dine Galoner vilde snart faae en meget smuk Daab. Du er dog vel ikke bange?“

„Bange?“ svarede Philibert; „det troer jeg ikke, men jeg har en underlig Fornemmelse. Jeg har ikke Feber, og dog har jeg, lige siden jeg hørte det første rødbomme Drøn, der i de to sidste Dage har døvet mine Øren, rystet ganske som jeg pleiede at ryste i Lure, naar min Fader talte til mig.“

„Ah, din Fader! Han synes at have havt en grov Stemme,“ sagde den gamle Underofficer, der kjendte Philiberts tidligere Lidelser; „men Du vil snart faae Stemmer at høre, der ere barstere, end hans, og om Du saa stoppede dine Øren aldrig saa fulde af Bomuld, vilde Du dog ikke kunne holde Lyden af denne Musik ude. Der har Du min Feltflask; tag Dig en dygtig Sluk Brændevin, den vil gjøre, at Du ikke mærker noget til Morgenbuggen, der sandsynligvis er Skyld i, at Du ryster. I Dag maa Du vise, at Du er en ægte Luron. Pas paa! Nu ere Adjutanterne særdige med deres Galopperen, og Ballet vil snart begynde. Seer jeg Dig ikke efter Slaget, skal jeg sende Brevet hjem. Giv mig din Haand, min Dreng, og saa afsted.“

„Kommer jeg ikke tilbage, saa glem ikke at skrive til min Søster,“ bad Philibert.

„Nei, nei, min Dreng, men ingen Følsomhed. Man faaer kun Vandet i Lurene deraf, saa at man ikke kan see at tage godt Sigt.“

Nu begyndte Kampen, og dens Torden var tilstrækkelig til at forjærde mere trigvante Soldater, end Philibert, der troede at skulle see Torden aabne sig under hans Fødder. Ikke desto mindre fulgte han med nogenlunde faste Skridt med sit Compagni, da det rykkede frem tilligemed Resten af Regimentet, der marcherede lige løs paa Preusserne, hvis Ryglere begyndte at anrette frygtelige Delaggesler i de franske Colonnens Rækker.

Før nordvesthøjden fra de sregogtyve Kanoner, som de trolose Sachjere og Würtembergere havde bragt i Ilden, saldt Folkene omkring Philibert i hundredevis. Hovedet blev stude af den gamle Sergeant; næsten alle Officererne bleve dræbte, og den Haandfuld Soldater, som Bestyrelsen havde skaaet, begyndte allerede at valle og gjøre en tilbagegaaende Bevægelse for det utilgængelige sachske Batteri; men ikke desto mindre fortsatte en eneste Mand, en Underofficer, sit Løb mod Fjendens Kanoner, idet han stærere hylede, end raabte: „En avant! En avant!“

Denne Underofficer var Onkel Philibert. Frygten havde bemestret sig alle hans Coner, den samme Frygt, der havde drevet ham igjennem Tjørnehækken, saa at han troede, at han løb bort, istedetfor at han løb lige imod Fjenden. Ved at see den unge Mand, der ikke var stort Andet, end en Dreng, storme med faldet Bajonet løs paa det frygtelige Batteri og med sine Langers hele Kraft raabe: „Fremad!“ standiede det øvrige Mandskab, der havde begyndt at vige.

„Hvad Døden angaaer,“ sagde Sen, „kunne vi ligesaa gjerne døe i Dag, som i Morgen, og man skal ikke sige, at Foureeren gif hen og lod sig dræbe ganske alene. Og Manden indhentede Philibert, raabende, ligesom denne: „En avant! En avant!“ Derpaa fulgte nok Sen, og saa nok Sen, og saa et Par Hundrede dette Exempel og stillede sig tilspyneladende under Philiberts Befaling. En Haandfuld Folk kunde ikke have taget et Batteri paa sregogtyve Kanoner; men Constablerne bleve hange, holdt op at slyde, spændte i en Kart Hestene for deres Kanoner og begave sig paa Flugt, hvorved de Angribende bleve istand til atter at stille sig op og undgaae at blive drevne tilbage til Leipzig.

Onkel Philibert blev paa Balpladsen forfremmet til Sergeantmajor og indstillet til Væreslegionens Rørs, men

Dagen efter den blodige Kamp ved Parthe Floden var han forvunden og ikke til at finde, hvorfor man troede, at han var bleven taget tilfange paa det Tilbagetog, som Keiseren iværksatte Natten mellem den 18de og 19de October.

Ridt over to Maaneder efter de tre Dages Følleslag viste en ung Mand med et blegt og sygeligt Ansigt og uden andre Klædningsstuffer, end en pjaltet Uniform, som kun skjultes daarligt af et Par sønderrevne graae Beenklæder og en lang Blouse, sig i Udgangen af en Skov mellem den store Landesby Champagny og den lille Kjøbstad Lure. Onkel Philibert, thi ham var det, kastede et mistroisk Blik hen over de med Sneedebedækkede Marker, som mere og mere indhylledes af Mørket, og efterat have bespejdet Omegnen, vendte han tilbage til Krattet og begyndte at gaae morsommelig hen ad den Fodssti, som løb jevnslidet med Landeveien.

Omtrent Klotten Ni samme Aften løste hans Søster, som hun pleiede, sin Lønhund, Tyrk, og da Eugenie strax efter kunde mærke paa den, at der var noget Usædvanligt i Rørbheden, gif hun og hendes Piger bagester den ud af Haveporten og fandt Philibert liggende i Sneen i benidsløs Tilstand. De bare ham ind, lagde ham i en Seng og fik ham ogsaa bragt til sig selv igjen, men om sine sidste Gventyr kunde han kun give en meget ufuldstændig Forklaring. Om det første og eneste Slag, han havde været i, havde han kun beholdt en forvirret Erindring, idet han huskede, at havde fornummet en voldsom Rystelse ved at høre Kanontordenen, gjennem hvilken han havde troet at høre sin Faders forbitrede Røst gjøre ham Bebrejdelser.

Paa den Tid havde ikke saa Fransmænd, efterat have udtejt, bosat sig ved Rhinen, og efter det berøvede og blodige Slag ved Leipzig styldte mange ulykkelige Soldater disse ædelmodige Landsmænd deres Liv. Halvt vanvittig havde Onkel Philibert været saa heldig at finde Bistand hos en af disse værdige Mænd, der havde optaget ham under sit Tag, og da han havde hvilet sig der i tre Dage, havde hans Bert givet ham en Blouse, et Par Lærreds Buxer og en bredskygget tydt Hat, samt et stort Brød og en Feltflask med Kirsebærbrændevin. Saaledes udrustet, havde han tiltraadt sin Vandring, idet han kun var gaaet om Natten og havde fristet Livet med de Levnetsmidler, som han i Hemmelighed havde faaet i Bøndergaard og affidelsiggende Hytter. Han havde været over sex Uger om at tilbagelægge disse hundrede Lienes.

„I Gaar,“ sagde han, sluttende sin sørgelige Fortælling, til hvis større Halddeel hans Søster havde maattet gjette sig, „havde jeg i to Dage aldeles Intet faaet at spise og var overbevist om at skulle døe, da jeg saldt om ved den lille Havedør, hvor Tyrk opdagede mig. Du har allerede frelst mig een Gang før, elskede Søster, og nu vil jeg aldrig mere forlade Dig! Vi vilde reise sammen til Italien, hvor jeg vil male smukke Billeder til Dig, og indtil vi reise, maa Du holde mig godt skjult, da Gensdarmene søge efter mig for at slæbe mig tilbage til Slaget. O! Slaget!“

Onkel Philibert holdt Hænderne for Ansigtet, ligesom for at holde Synet af en Kamp ude, og vedblev efter et Lieblisk Ophold med stigende Spænding: „Du veed ikke, hvad et Slag er. Man hører ikke Andet, end Torden; man gaaer ikke i Andet, end Blod; man seer ikke Andet, end Mennesker uden Hoveder gaae ved Siden af sig, og saa bliver der en dyb Tausshed. Alle ere dræbte.“

Eugenie blev gyselig rystet og kunde ikke længer tvivle paa, at Philiberts skjæle Natur, der allerede var bleven sat saa haardt paa Prøve af Skolebestyrerens Strengthed, var bukket under for nye Angreb. Men den trofaste Søsters første Omsorg gif ud paa at forstaae ham de samme Betingelser for Rolighed og Velvære, der havde baaret saa gode Frugter førend den store Rekrutudskrivning, som var bleven en Folge af det russiske Felttog. Huset Folk vare de eneste Mennesker i Lure, som vare vidende om Foureerens Ankomst; han var bleven opsøgt som savnet paa Regimentslisten, og desuden udvældte Begivenhederne sig med vidunderlig Hurtighed, idet Frankrig angrebes paa alle Punkter af de Forbundnes Hære, og Lure oversvoldtes med Soldater, saa at Myndighederne i deres Førlægenhed ikke tænkte mere paa Philibert, end Byfolkene gjorde. Endvidere beroliggendes Eugenie ved sin Voligs affondrede Veligheden, da de fjendtlige Generaler, tungue af Omstændighederne, ikke gjerne faae, at deres Tropper spredtes alfor stærkt, og hun endnu ikke havde gjort Bekjendtskab med Estersolere, disse enhver Hørs Bestyrelser, den være seirrig eller overvunden.

Philiberts Værelse laa i det andet og øverste Stokværk i Huset, umiddelbart ovenover hans Søsters. Stueetagen bestod af et stort Kjøkken, hvor Familien samlede om Vinterasternerne, en Spijsal og et Værelse ved Siden af denne.

En Aften i Januar 1814 sad Eugenie og hendes Piger med deres Arbejde ved Kjøkkenforstenen, paa hvilken et af de prægtige Brændebaal, som kun sees paa Landet, blussede. Philibert, der, efterat han atter havde begyndt at beskæftige sig med sine Farver og Pensler, aldeles havde glemt Kampen ved Parthe Floden, var oppe paa sit Kammer, hvor han fuldstændt en Tegning, han havde begyndt paa om Formiddagen